

Wybory i naruszanie procedur wyborczych

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Schemat](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: a. w., *Wybory prezydenckie 2020 (...)*, 11.10.2019 r., dostępny w internecie: polskatimes.pl [dostęp 17.04.2020 r.].
- Źródło: *Wybory do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej 2019*, 5.12.2019 r., dostępny w internecie: sejmsenat2019.pkw.gov.pl [dostęp 12.05.2020 r.].
- Źródło: Katarzyna Haber, *Idealny system wyborczy: proporcjonalny czy większościowy?*, 22.10.2010 r., dostępny w internecie: naszemiasto.pl [dostęp 17.04.2020 r.].
- Źródło: *Kodeks wyborczy*, dostępny w internecie: pkw.gov.pl [dostęp 17.04.2020 r.].
- Źródło: *Kodeks wyborczy*, dostępny w internecie: pkw.gov.pl [dostęp 17.04.2020 r.].

Wybory i naruszanie procedur wyborczych

Źródło: domena publiczna.

Wybory, czyli cykliczne, regularne odnawianie składu organów władzy przedstawicielskiej, są koniecznym i niezbędnym elementem demokratycznego systemu politycznego. Stanowią wynik realizacji zasady suwerenności narodu i zasady reprezentacji, a także umożliwiają weryfikację działań rządzących przez rządzonych.

Jakie warunki musi spełniać prawo wyborcze, aby można było mówić o wolnych wyborach, będących wyróżnikiem demokratyzmu państwa?

Twoje cele

- Wyjaśnisz znaczenie pojęcia „prawo wyborcze”.
- Przeanalizujesz zasady polskiego prawa wyborczego.
- Ocenisz znaczenie realizacji każdej z tych zasad dla funkcjonowania demokracji.
- Przeanalizujesz przykłady naruszeń uczciwości wyborczej i materiały wyborcze komitetów.

Dla zainteresowanych

Wybory parlamentarne

Demokratyczne wybory

Funkcje wyborów

**Typy systemów
wyborczych**

**Problem absencji
wyborczej**

**Systemy wyborcze
w wyborach
parlamentarnych
w Polsce w latach 1989–
2019**

**Wybory parlamentarne
jako reguła życia
politycznego
w państwach
demokratycznych.
Zasady prawa
wyborczego**

Przeczytaj

Prawo wyborcze

Termin „prawo wyborcze” używany jest w dwóch znaczeniach. W znaczeniu przedmiotowym jest to ogół norm prawnych regulujących tryb wyboru organów przedstawicielskich, a więc przygotowanie, przeprowadzenie i ustalenie wyników wyborów. Z kolei w znaczeniu podmiotowym jest to przysługujące obywatelom prawo udziału w takich wyborach. Natomiast system wyborczy to całokształt prawnych i pozaprawnych reguł określających tryb wyboru organów przedstawicielskich.

Zasady prawa wyborczego

Zasady prawa wyborczego stanowią zespół podstawowych reguł ukształtowanych w rozwoju historycznym i traktowanych jako konieczne przesłanki demokratyzmu wyborów, przesądzających o ogólnym charakterze wyborów. Do kanonu tych reguł zalicza się zasady: powszechności, równości, bezpośredniości i tajności głosowania. Piąta zasada – proporcjonalnych bądź większościowych wyborów – odnosi się do [systemu wyborczego](#) *sensu stricto*, czyli do sposobu ustalania wyników wyborów. Wszystkie te zasady zostały zagwarantowane w Konstytucji RP z 1997 r.

Konstytucja nie wymienia zasady wolnych wyborów, oznaczającej zagwarantowanie swobodnego i nieskrępowanego udziału obywateli w wyborach. Mimo to zasada ta, niewyrażona bezpośrednio, niewątpliwie stanowi niepisaną zasadę polskiego prawa wyborczego i może być zrekonstruowana na podstawie innych, takich jak: zasada [pluralizmu politycznego](#), wolności słowa, wolności zgromadzeń, demokratycznych procedur wysuwania kandydatów, równych szans w wyborach oraz bezstronności organów przeprowadzających wybory.

Zasada powszechności

Zasada powszechności określa krąg podmiotów, którym przysługują prawa wyborcze, i wymaga, aby wszystkim dorosłym obywatelom, czyli uznanym za osoby psychicznie dojrzałe i mogące w sposób świadomy uczestniczyć w rozstrzygnięciu o prawach publicznych, zapewnić co najmniej [czynne prawo wyborcze](#). Typowe ograniczenia, zwane powszechnie [cenzusami](#)

wyborczymi, to: cenzus majątkowy, cenzus wykształcenia, cenzus domicylu i cenzus płci. Zasada powszechności zakłada więc, aby ograniczenia miały nie polityczny, a naturalny charakter. Taki zobiektywizowany charakter mają ograniczenia dotyczące wieku oraz obywatelstwa (prawa wyborcze są szczególną kategorią praw politycznych, przysługującą jedynie obywatelom danego państwa).

Szefowa Krajowego Biura Wyborczego Magdalena Pietrzak (od 2018 r.)

Źródło: domena publiczna.

Określając krąg uprawnionych do głosowania, posługujemy się dwiema kategoriami: czynne prawo wyborcze, czyli prawo wybierania, oraz **biernie prawo wyborcze**, czyli prawo do bycia wybieranym.

Przesłanki dysponowania czynnym prawem wyborczym (we wszystkich rodzajach wyborów) zostały określone w art. 62 Konstytucji RP.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Natomiast bierne prawo wyborcze przysługuje osobom, które:

- mają obywatelstwo polskie;
- mają prawo wybierania, czyli dysponują czynnym prawem wyborczym;
- najpóźniej w dniu wyborów mają ukończone: w wyborach do sejmu – 21 lat, w wyborach do senatu – 30 lat, w wyborach na Prezydenta RP – 35 lat.

Zasada powszechności wyborów zakłada także ustanowienie przez ordynacje wyborcze systemu gwarancji tej zasady, tj. systemu procedur i instytucji zapewniających możliwość oddania głosu każdej uprawnionej osobie. Te gwarancje to:

- nakaz wyznaczania wyborów na dzień wolny od pracy;
- prowadzenie **rejestrów** i **spisów wyborców**;
- tworzenie obwodów głosowania (terytorialnych i specjalnych, np. w szpitalach);
- stworzenie warunków umożliwiających udział w głosowaniu także osobom przebywającym poza miejscem zamieszkania (np. instytucja zaświadczeń o prawie do głosowania).

Zasada równości

Zasada równości rozumiana jest w znaczeniu formalnym i materialnym. W znaczeniu formalnym oznacza, że każdy wyborca dysponuje taką samą liczbą głosów. W znaczeniu materialnym zasada ta wymaga, by siła (waga) każdego głosu była taka sama, to znaczy, aby każdy wyborca miał taki sam wpływ na wynik wyborów.

Zapewnieniu materialnej równości prawa wyborczego służy wprowadzenie tzw. **jednolitej normy przedstawicielstwa**, czyli podzielenie liczby mieszkańców kraju przez liczbę posłów wybieranych w okręgach wyborczych. Liczba mandatów do podziału w poszczególnych okręgach wyborczych (wielkość okręgów) jest natomiast wynikiem dzielenia liczby mieszkańców danego okręgu przez jednolitą normę przedstawicielstwa. Zasadę równości wyborów do sejmu zabezpiecza wyznaczenie 41 okręgów wyborczych (obejmujących obszar województwa lub jego część), w których wybiera się co najmniej siedmiu posłów, przy uwzględnieniu jednolitej normy przedstawicielstwa.

Zasada równości nie została ustanowiona w odniesieniu do wyborów do senatu. W celu przeprowadzenia wyborów do izby wyższej polskiego parlamentu tworzy się 100 jednomandatowych okręgów wyborczych. Podziału na okręgi wyborcze dokonuje się według jednolitej normy przedstawicielstwa (wynik dzielenia liczby mieszkańców kraju przez 100), jednak ze względu na inne czynniki decydujące o wyznaczaniu okręgów wyborczych niemożliwy jest idealnie równy podział wyborców pomiędzy okręgi – zdarza się, że w jednym okręgu jednego senatora wybiera większa liczba wyborców niż w innym, więc zasada równości materialnej nie jest zachowana.

Natomiast Prezydent RP wybierany jest w skali całego kraju, zatem głos każdego obywatela wart jest tyle samo.

Zasada bezpośredniości

Zasada bezpośredniości wyborów oznacza, że wyborca oddaje swój głos na osobę kandydującą na dany urząd i tym samym decyduje bezpośrednio o składzie organu przedstawicielskiego.

Ważnym aspektem zasady bezpośredniości wyborów jest takie ukształtowanie mechanizmu głosowania, aby wyborca oddawał głos na konkretnego, preferowanego przez siebie kandydata. Polskie prawo wyborcze spełnia tę zasadę.

W wyborach do sejmu wyborca głosuje w ten sposób, że wskazuje (stawiając na karcie do głosowania znak x) wybranego przez siebie kandydata, którego nazwisko znajduje się na liście okręgowej (zwykle jest to lista partyjna). Jest to głosowanie jednocześnie na kandydata i na listę.

Wybory do senatu mają charakter personalny. Wyborca głosuje na maksymalnie tylu kandydatów, ilu senatorów jest wybieranych w jego okręgu wyborczym.

W przypadku wyborów prezydenckich wyborca wskazuje na karcie do głosowania tylko jednego kandydata, któremu udziela poparcia.

Zasada tajności głosowania

Skład sędziowski Państwowej Komisji Wyborczej (2020)

Źródło: Państwowa Komisja Wyborcza – Krajowe Biuro Wyborcze, licencja: CC BY 2.5.

Zasada tajności oznacza zagwarantowanie każdemu wyborcy, że treść jego decyzji wyborczej nie będzie znana nikomu poza nim samym, nie będzie też ustalana ani ujawniana. Zasada ta jest gwarancją nieskrępowanego wyrażania woli i preferencji wyborców i zakłada konieczność zapewnienia podczas wyborów takich warunków technicznych i politycznych, które to umożliwiają. Zasada tajności traktowana jest jako konstytucyjny wymóg i ma charakter bezwzględny, to znaczy jest obowiązkiem, a nie prawem wyborcy (ordynacja stanowi: „(...) wyborca udaje się do miejsca w lokalu wyborczym

zapewniającego tajność głosowania”). Tym, co gwarantuje zachowanie tajności głosowania, są jednakowe karty do głosowania, kabiny do głosowania oraz osobiste wrzucenie karty do urny. Naruszenie przepisów ordynacji wyborczej dotyczących tajności głosowania może być podstawą protestu wyborczego, a co za tym idzie – doprowadzić do unieważnienia wyborów.

Zasady ustalania wyników wyborów

Podstawowe zasady ustalania wyników wyborów to zasada większości oraz zasada proporcjonalności.

Zasada większości

Zasada większości polega na tym, że mandat otrzymuje kandydat, który uzyskał określoną prawem większość głosów. Może to więc być system większości względnej lub bezwzględnej.

Przy zastosowaniu zasady **większości względnej** wybrany zostaje kandydat, który otrzymał największą liczbę ważnie oddanych głosów. Taka zasada obowiązuje w Polsce w wyborach do senatu.

W systemie **większości bezwzględnej** do uzyskania mandatu konieczne jest zdobycie bezwzględnej większości ważnie oddanych głosów (więcej niż 50%). W sytuacji gdy żaden z kandydatów nie uzyska takiej większości, przeprowadzana jest druga tura wyborów – bierze w niej udział już tylko dwóch kandydatów, którzy uzyskali najlepszy wynik w pierwszej turze. System większości bezwzględnej stosowany jest w wyborach na Prezydenta RP.

Zasada proporcjonalności

System proporcjonalny polega na tym, że mandaty w wielomandatowym okręgu wyborczym rozdzielane są między listy kandydatów (listy partyjne) proporcjonalnie do liczby głosów oddanych na te listy. W systemie tym konieczne są wielomandatowe okręgi wyborcze oraz rywalizacja między poszczególnymi partiami lub ugrupowaniami.

W Polsce według systemu proporcjonalnego (metoda D'Hondta) przeprowadzane są wybory do sejmu. Ordynacja wyborcza wprowadziła klauzulę zaporową stanowiącą, że w podziale mandatów z list okręgowych uczestniczą jedynie partie, które w skali kraju otrzymały co najmniej 5% ważnych głosów, oraz koalicyjne komitety wyborcze, które w skali kraju uzyskały co najmniej 8% ważnych głosów. Progi wyborcze mogą nie dotyczyć zarejestrowanych organizacji mniejszości narodowych – komitety te mają prawo wystąpić do Państwowej Komisji Wyborczej z wnioskiem o zwolnienie ich list z tego warunku.

Słownik

bierne prawo wyborcze

prawo do bycia wybieranym na stanowiska w organach władzy państwowej

cenzus wyborczy

ograniczenie powszechności prawa wyborczego polegające na przyznaniu prawa głosu w zależności od posiadanego majątku (cenzus majątkowy), wykształcenia (cenzus wykształcenia) lub zamieszkania na danym terenie (cenzus domicylu)

czynne prawo wyborcze

prawo wybierania kandydatów w wyborach

jednolita norma przedstawicielstwa

wskaźnik służący do ustalenia liczby mandatów przypadającej na okręg wyborczy

pluralizm polityczny

fundamentalna zasada demokracji, zgodnie z którą dopuszczalne jest funkcjonowanie w państwie różnorodnych partii i opcji politycznych

prawo wyborcze (znaczenie przedmiotowe)

ogół norm prawnych regulujących tryb wyboru organów przedstawicielskich

prawo wyborcze (znaczenie podmiotowe)

przysługujące obywatelom prawo dotyczące udziału w wyborach do organów przedstawicielskich

rejestr wyborców

zbiór danych osobowych z ewidencji ludności dotyczący osób stale zamieszkałych na obszarze gminy, którym przysługuje prawo wybierania

spis wyborców

lista osób, które mają prawo oddania głosu w danej obwodowej komisji wyborczej, sporządzany na konkretne wybory dla konkretnej obwodowej komisji

system wyborczy

całokształt prawnych i pozaprawnych reguł określających tryb wyboru organów przedstawicielskich

Schemat

Polecenie 1

Zapoznaj się ze schematem interaktywnym i wykonaj ćwiczenie.

Zasady prawa wyborczego

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 1

Zasada powszechności

Rozważ i opisz, czy w wymienionych przypadkach spraw prowadzonych przez Rzecznika Praw Obywatelskich doszło do naruszenia zasady powszechności wyborów.

Podaj inne grupy wyborców niż wymienione w materiale, które mogą być narażone na wykluczenie ich z udziału w wyborach, oraz działania, jakie należy podjąć, by do tego nie dopuścić.

Zasada bezpośredniości

Wyjaśnij, na jakie dwa sposoby można rozumieć zasadę bezpośredniości prawa wyborczego.

Podaj rozwiązania związane ze sposobem oddawania głosu, które wzbudzają kontrowersje, i wyjaśnij, dlaczego tak się dzieje. Rozważ, w jaki sposób można zminimalizować prawdopodobieństwo wystąpienia nadużyć w związku z ich stosowaniem.

Zasada tajności głosowania

Rozważ i opisz, jaki wpływ na zasadę tajności głosowania miały stosowane w PRL praktyki opisane w przytoczonych fragmentach tekstów.

Wyjaśnij, w jaki sposób współcześnie zapewnia się tajność głosowania. Wskaż procedury, które służą realizacji tej zasady.

Zasada równości

Rozważ i opisz, czy gerrymandering stanowi naruszenie zasady równości wyborów.

Wyjaśnij, w jaki sposób można zapobiec stosowaniu tej techniki.

Zasada większości

Rozważ i opisz negatywne konsekwencje, jakie może nieść ze sobą stosowanie zasady większości względnej w wyborach do senatu.

Wyjaśnij, w jaki sposób rozwiązanie zaproponowane w tekście eliminuje ten problem.

Zasada proporcjonalności

Rozważ i opisz, w jaki sposób można wykorzystać fakt nieprecyzyjnego zdefiniowania zasady proporcjonalności do wpływania na wyniki wyborów do sejmu.

Wyjaśnij, w jaki sposób można zapobiegać takim nadużyciom.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Dopasuj zasady prawa wyborczego do odpowiednich opisów.

większościowość	czynne i bierne prawo wyborcze przysługuje każdemu obywatelowi
równość	mandat do sprawowania funkcji uzyskuje kandydat, który zdobył najwięcej głosów
bezpośredniość	nikogo nie można zmuszać do ujawnienia, na kogo oddał swój głos
tajność głosowania	obywatele głosują na konkretnego kandydata
proporcjonalność	każdy dysponuje taką samą liczbą głosów o jednakowej wadze
powszechność	liczba mandatów przydzielanych poszczególnym ugrupowaniom jest adekwatna do zdobytego w wyborach poparcia społecznego

Ćwiczenie 2

Grafika przedstawia rozmieszczenie wyborców Partii Niebieskich i Partii Czerwonych w pewnym państwie. Wykorzystując techniki *gerrymanderingu* – „pękania” i „pakowania” – dokonaj podziału kraju na okręgi wyborcze w taki sposób, aby:

- A. Partia Czerwonych zdobyła trzy mandaty, a Partia Niebieskich – jeden.
- B. Obie partie zdobyły po dwa mandaty.
- C. Partia Niebieskich zdobyła trzy mandaty, a Partia Czerwonych – jeden.
- D. Partia Niebieskich zdobyła wszystkie cztery mandaty.

Zapoznaj się z materiałem źródłowym i wykonaj polecenie.

Źródło I

“ Kodeks wyborczy

Art. 104

Kampania wyborcza rozpoczyna się z dniem ogłoszenia aktu właściwego organu o zarządzeniu wyborów i ulega zakończeniu na 24 godziny przed dniem głosowania. (...)

Art. 107

§ 1. W dniu głosowania oraz na 24 godziny przed tym dniem prowadzenie agitacji wyborczej, w tym zwoływanie zgromadzeń, organizowanie pochodów i manifestacji, wygłaszanie przemówień oraz rozpowszechnianie materiałów wyborczych jest zabronione. (...)

Art. 115

§ 1. Na 24 godziny przed dniem głosowania aż do zakończenia głosowania zabrania się podawania do publicznej wiadomości wyników przedwyborczych badań (sondaży) opinii publicznej dotyczących przewidywanych zachowań wyborczych i wyników wyborów oraz wyników sondaży wyborczych przeprowadzanych w dniu głosowania.
§ 2. Przepis § 1 stosuje się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Źródło: *Kodeks wyborczy*, dostępny w internecie: pkw.gov.pl [dostęp 17.04.2020 r.].

Źródło II

“ a. w.

Wybory prezydenckie 2020 (...)

(...) to czas refleksji. Na kilkanaście godzin przed głosowaniem mamy chwilę na poukładanie sobie wszystkich myśli, wiadomości i faktów, które udało nam się zebrać w czasie całej kampanii wyborczej. [Ten czas – dop. red.] pozwala ograniczyć szum informacyjny i nieuczciwą konkurencję kandydatów. (...) to czas zarówno dla wyborców jak i dla kandydatów, choć dla tych drugich jest z pewnością dużo bardziej stresująca.

Źródło: a. w., *Wybory prezydenckie 2020 (...)*, 11.10.2019 r., dostępny w internecie: polskatimes.pl [dostęp 17.04.2020 r.].

Podaj nazwę instytucji, o której mowa w przytoczonych materiałach.

Ćwiczenie 4

Zapoznaj się z grafiką, a następnie wykonaj polecenie.

Źródło: *Kampania wyborcza 2019: wpadki i najciekawsze pomysły*, dostępny w internecie: cyrekdigital.com [dostęp 24.01.2022 r.], tylko do użytku edukacyjnego.

Sformułuj argument i kontrargument do tezy: umieszczenie na ulotce wyborczej zdjęcia kandydata z dzieciństwa jest skuteczną metodą przekonania wyborców do głosowania na tego kandydata.

argument:

kontrargument:

Ćwiczenie 5

Zapoznaj się z grafiką, a następnie wykonaj ćwiczenie.

Sfinansowane przez KOW Koalicja Obywatelska PO N. PiS, Zieloni

Idź głosować na Piechotę :)

Źródło: Kampania wyborcza 2019: wpadki i najciekawsze pomysły, dostępny w internecie: cyrekdigital.com [dostęp 24.01.2022 r.], tylko do użytku edukacyjnego.

Wypisz zabiegi, jakimi posłużyli się autorzy ulotki wyborczej, aby mocniej oddziaływać na wyborców.

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj polecenie.

“ Kodeks wyborczy

Art. 273

§ 1. Za wybranego na senatora w danym okręgu wyborczym uważa się tego kandydata, który otrzymał najwięcej oddanych głosów ważnych.
(...)

Art. 292

§ 1. Jeżeli w wyborach, o których mowa w art. 289, żaden z kandydatów na Prezydenta Rzeczypospolitej nie uzyskał więcej niż połowy ważnie oddanych głosów, czternastego dnia po pierwszym głosowaniu przeprowadza się ponowne głosowanie.

§ 2. W ponownym głosowaniu wyboru dokonuje się spośród dwóch kandydatów, którzy w pierwszym głosowaniu otrzymali największą liczbę głosów.
(...)

§ 4. Za wybranego na urząd Prezydenta Rzeczypospolitej w ponownym głosowaniu uznaje się tego kandydata, który otrzymał więcej głosów.

Źródło: *Kodeks wyborczy*, dostępny w internecie: pkw.gov.pl [dostęp 17.04.2020 r.].

Wyjaśnij, na czym polega różnica w sposobie wyłaniania osoby, która uzyskuje mandat senatora w danym okręgu, i osoby, która została wybrana na urząd Prezydenta RP.

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj polecenie.

((Katarzyna Haber

Idealny system wyborczy: proporcjonalny czy większościowy?

System wyborczy większościowy opiera się na tym, że w każdym okręgu wyborczym wybierany jest tylko jeden lub tylko kilku kandydatów (...) osiągających największą liczbę głosów. Taki sposób powoływania przedstawicieli (...) prowadzi do tego, że małe ugrupowania nie są w stanie wygrać, a co za tym idzie na scenie politycznej pojawia się mniejsza liczba partii, dąży się do systemu dwubiegunowego przy zachowaniu silnej pozycji partii opozycyjnej, (...) wiele opinii i stanowisk zostaje pominiętych, niedopuszczonych do głosu. Wybory w takiej sytuacji dokonywane są między konkretnymi osobami. Ważny jest też aspekt znacznej liczby głosów utraconych to znaczy głosów wyborców, które zostały oddane na kandydatów przegranych. Z kolei system wyborczy proporcjonalny cechuje się oddawaniem głosów nie [tylko] na poszczególne osoby, lecz [przede wszystkim] na listy wyborcze. Następnie głosy dzielone są proporcjonalnie do wyniku uzyskanego przez daną partię. W takim przypadku może się okazać, że na przykład wyborów nie wygra kandydat, który uzyskał większą liczbę głosów tylko, dlatego że na jego listę wyborcza zagłosowało mniej [osób], a wygra ktoś z mniejszą liczbą głosów, ale z bardziej popularnej partii. Taki sposób wyłaniania władz daje większą możliwość uwzględnienia w strukturach władzy różnych poglądów, lepiej ukazuje, jakie preferencje posiadali wyborcy. Sprzyja rozdrobnieniu w parlamencie, przez co mogą pojawiać się problemy w trakcie procesu podejmowania decyzji. Ponadto zasady tego systemu wyborczego poprzez swą skomplikowaną konstrukcję stają się mniej zrozumiałe dla wyborców.

Podaj po jednej wadze i zaletę ordynacji większościowej i proporcjonalnej, o których mowa w tekście źródłowym.

wada ordynacji większościowej

zaleta ordynacji większościowej

wada ordynacji proporcjonalnej

zaleta ordynacji proporcjonalnej

Materiał źródłowy do ćwiczeń 8–10.

Oprac. na podst. *Wybory do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej 2019*, 5.12.2019 r., sejmssenat2019.pkw.gov.pl.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 8

Wykorzystując metodę D'Hondta, oblicz podział dziewięciu możliwych do zdobycia w okręgu nr 15 mandatów pomiędzy komitety wyborcze.

Ćwiczenie 9

Oblicz podział dziewięciu możliwych do zdobycia w okręgu nr 15 mandatów pomiędzy komitety wyborcze, wykorzystując metodę Sainte-Laguë.

Ćwiczenie 10

Sformułuj wniosek dotyczący konsekwencji zastosowania do obliczania mandatów przydzielonych poszczególnym komitetom w okręgu wyborczym nr 15 wybranej metody obliczania liczby mandatów z zastosowanych w ćwiczeniach 3 i 4 dla odzwierciedlenia poparcia udzielonego poszczególnym komitetom przez wyborców w tym okręgu.

Dla nauczyciela

Autorka: Anna Rabeaga

Przedmiot: Wiedza o społeczeństwie

Temat: Wybory

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum, technikum, zakres podstawowy, zakres rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

II. Społeczeństwo obywatelskie.

Uczeń:

5) dokonuje krytycznej analizy materiałów z kampanii wyborczych (np. spoty, memy, ulotki i hasła wyborcze).

III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej.

Uczeń:

3) wyjaśnia, jak przeprowadzane są powszechne i bezpośrednie wybory organów władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej; na przykładzie wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej porównuje ordynację proporcjonalną i większościową; analizuje potencjalne wady i zalety każdego z tych systemów wyborczych.

Zakres rozszerzony

VII. Rywalizacja o władzę.

Uczeń:

12) przeprowadza krytyczną analizę elementów programu i innych materiałów wyborczych wybranego komitetu wyborczego z ostatnich wyborów w Rzeczypospolitej Polskiej.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- wyjaśnia znaczenie pojęcia *prawo wyborcze*;
- analizuje zasady polskiego prawa wyborczego;
- rozważa znaczenie realizacji każdej z tych zasad dla funkcjonowania demokracji;
- analizuje przykłady naruszeń uczciwości wyborczej i materiały wyborcze komitetów.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- analiza materiałów źródłowych;
- rozwiązywanie ćwiczeń interaktywnych;
- lekcja odwrócona;
- dyskusja;
- rybi szkielet.

Formy zajęć:

- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami i dostępem do internetu, słuchawki;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg zajęć:

Przed lekcją

1. Podział na sześć grup. Każdy zespół opracowuje jedną z zasad prawa wyborczego – prezentacja przydzielonej zasady przez przedstawienie rezultatów analizy materiałów źródłowych dotyczących tej zasady, zawartych w schemacie. Wystąpienie każdej grupy powinno obejmować:

- wyjaśnienie przydzielonej zasady;
- krótki opis analizowanych materiałów źródłowych;
- przedstawienie wniosków z dyskusji nad postawionymi w ćwiczeniu 1 problemami.

Faza wstępna

1. Przedstawienie tematu i celów zajęć.
2. Rybi szkielet. Nauczyciel rysuje na tablicy szkielet ryby, umieszczając w jej „głowie” pytanie: „Jaki jest cel wyborów?”. Chętne lub wybrane osoby przedstawiają swoje propozycje, a nauczyciel notuje je wzdłuż „ości” rybiego szkieletu. Po ustaleniu wszystkich funkcji wyborów przypisywane są im odpowiednie nazwy – legitymizacyjna, kreacyjna, kontrolna, polityczno-programowa.

Faza realizacyjna

1. Lekcja odwrócona. Grupy przedstawiają wyniki swojej pracy – analizę każdej z zasad prawa wyborczego.
2. Uczniowie w parach rozwiązują ćwiczenie interaktywne 1 dołączone do schematu. Wspólne omówienie odpowiedzi.
3. Podział na trzy grupy. Każda z nich rozwiązuje ćwiczenia 4 i 5 z sekcji „Sprawdź się”. Po upływie wyznaczonego czasu reprezentanci grup przedstawiają rezultaty pracy. Następuje porównanie rozwiązań i wybór najtrafniejszych.
4. Uczniowie w parach rozwiązują ćwiczenia interaktywne 2 oraz 8–10. Chętne lub wybrane osoby przedstawiają swoje rozwiązania, a pozostali weryfikują ich poprawność.

Faza podsumowująca

1. Dyskusja na temat: „Która z zasad prawa wyborczego jest najistotniejsza z punktu widzenia funkcjonowania ustroju demokratycznego?”. Wybrane osoby przedstawiają wnioski.
2. Chętne/wybrane osoby podsumowują zajęcia z własnego punktu widzenia.

Praca domowa:

Czy potrzebna nam cisza wyborcza? Przedstaw trzy argumenty przemawiające za pozostawieniem tej instytucji i trzy przemawiające za jej zniesieniem.

Materiały pomocnicze:

Wybory do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej 2019, 5.12.2019 r.,
sejmsenat2019.pkw.gov.pl.

Kodeks wyborczy, pkw.gov.pl.

a. w., *Wybory prezydenckie 2020: Cisza wyborcza – ile trwa i czego nie wolno wtedy robić?*
Uważaj na wysokie kary za naruszenie ciszy wyborczej, grodzisk.naszemiasto.pl.

Katarzyna Haber, *Idealny system wyborczy: proporcjonalny czy większościowy?*, naszemiasto.pl.

Mariusz Chrzanowski, *Podstawowe zasady prawa wyborczego do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego*, repozytorium.uwb.edu.pl.

Michał Siedziako, *Głosowanie bez skreśleń*, polska1918-89.pl.

Michał Siedziako, *Tak się głosowało w PRL*, polityka.pl.

Krzysztof Eckhardt, *Kodeks wyborczy w świetle poglądów doktryny i orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego. Wybrane problemy*, „Polityka i Społeczeństwo” 2015, nr 3.

Bogusław Banaszak, *Zalety i wady wyborczego systemu proporcjonalnego*, csw.umk.pl.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

Schemat może posłużyć jako inspiracja do przygotowania prezentacji na temat zasad prawa wyborczego.